

Nr 74

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökat stöd till föreläsnings- och studiecirkelverksamhet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkt 57) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till föreläsnings- och studiecirkelverksamhet m. m. för budgetåret 1963/64 beräkna ett förslagsanslag av 23 000 000 kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 36, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 1 februari 1963, framlagt förslag angående vissa anslag för budgetåret 1963/64 till föreläsnings- och studiecirkelverksamhet m. m.

Den av departementschefen förordade sammanlagda anslagshöjningen för ifrågavarande verksamhet uppgår för nästa budgetår till 3 620 000 kr.

Till grund för de i propositionen framlagda förslagen och synpunkterna rörande det statliga stödet till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet ligger ingående överväganden av 1960 års folkbildningsutrednings förslag i betänkandet Folkbildningsarbete och ungdomsverksamhet (SOU 1961:44) samt de däröver avgivna yttrandena.

1:0) **Folkbildningsarbetets mål och uppgifter.** Under förevarande punkt har chefen för ecklesiastikdepartementet lämnat en allmän motivering för de i propositionen framlagda förslagen. Departementschefen har därvid uppehållit sig vid folkbildningsarbetets anknytning till folkrörelserna (s. 6—9 i prop.) och principen om folkbildningsarbetets frihet och frivillighet (s. 9) samt diskuterat folkbildningsarbetets uppgift att tillgodose behov av rent elementär undervisning (s. 10—12). Vidare har departementschefen uttalat sig om förutsättningarna från statsbidragssynpunkt för praktiskt inriktade studier (s. 12—13) och om folkbildningsarbetets uppgift att icke blott ge kunskaper (s. 13—15). Slutligen har departementschefen framlagt vissa synpunkter på folkbildningsarbetet i ett föränderligt samhälle (s. 15—16) och inom kulturens fria sektor (s. 16—18).

Utskottet. Vad departementschefen under nu ifrågavarande punkt anfört har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

2:o) **Allmänna synpunkter på samhällets stöd till folkbildningsarbetet.** Beträffande det statliga stödet till folkbildningsarbetet har *departementschefen* bl. a. anfört följande (s. 19—20).

Den statliga bidragsgivningen har hittills klart haft karaktären av stimulansbidrag och den bör betraktas så även i fortsättningen. Med hänsyn till bl. a. de ökade kostnader, som det förändrade penningvärdet och den allmänna standardökningen fört med sig, är det befogat att nu avsevärt öka det statliga stödet till folkbildningsarbetet. Det bör emellertid kraftigt understrykas, att en höjning av anslagen till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet skall betraktas som ett mycket viktigt led i strävandena att från statens sida öka insatserna på kulturområdet. I anslutning härtill bör framhållas, att det statliga stödet bör inriktas på sådana verksamhetsgrenar, som med hänsyn till folkbildningsarbetets allmänna målsättning är särskilt betydelsefulla för individ och samhälle. Grunderna för bidragsgivningen bör följaktligen utformas så, att de gynnar och skapar förutsättningar för kvalitet i den verksamhet, för vilken det statliga bidraget är avsett.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att den statliga bidragsgivningen även i fortsättningen bör ha karaktären av stimulansbidrag. Att grunderna för bidragsgivningen bör utformas så att förutsättningar skapas för kvalitet i bildningsarbetet och att kvalitativ verksamhet gynnas vill jämväl utskottet för sin del särskilt understryka.

Utskottet, som icke heller har något att erinra mot vad departementschefen i övrigt i förevarande sammanhang uttalat, hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

3:o) **Föreläsningar och kurser.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 36 (avsnitt IV, s. 21—39) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade grunder för bidrag till kostnaderna för föreläsnings- och kursverksamhet inom det fria och frivilliga bildningsarbetet, dels ock till Bidrag till föreläsnings- och kursverksamhet m. m. för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 2 100 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Hilding* och *Nyman* (I: 583) och den andra inom andra kammaren av herr *Keijer m. fl.* (II: 717), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta, att maximibeloppet för statsbidrag till konsulentverksamheten inom länsbildningsförbunden skall vara 15 000 kr. per konsulent i stället för 12 000 kr. per konsulent som regeringen föreslår och därför till Bidrag till föreläsnings- och kursverksamhet m. m. för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett i jämförelse med regeringens förslag med 40 000 kr. förhöjt anslag av 2 140 000 kr.;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av

herr *Ernst Olsson m. fl.* (I: 585) och den andra inom andra kammaren av herr *Mattsson m. fl.* (II: 719), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om prövning och förslag rörande sådan lönegradsplacering av tjänsterna som bildningskonsulenter som gäller för tjänst som folkhögskollärare.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 583 och II: 719.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en medelsökning för stödet till föreläsnings- och kursverksamheten av ca 660 000 kr. Förslagen beträffande denna verksamhetsgren avser att skapa möjligheter till en effektivare och efter moderna principer organiserad informations- och studieverksamhet, möjliggjord främst genom ökade insatser från statens sida.

De nuvarande bidragsbestämmelserna föreslås ersatta av bestämmelser, i hudsak utformade efter samma principer som de för föreläsningsverksamheten inom studieförbunden gällande grunderna, vilket medför att den lokale arrangören får erlægga en avgift som är lika, oavsett resvägar och geografisk belägenhet. Statens bidrag skall utgå från ett obetecknat anslag, och minst lika stort belopp förutsättes tillskjutet av kommuner eller enskilda. Föreläsarnas arvoden, resekostnadsersättningar och traktamenten skall i fortsättningen utbetalas av en central föreläsningsbyrå, till vilken verksamheten vid de fyra nuvarande centralbyråerna sammanföres fr. o. m. den 1 juli 1963. Den verksamhet som för närvarande bedrivs av föreläsningsförbunden och folkbildningsförbunden bör i fortsättningen organiseras och administreras av ett organ, förslagsvis kallat länsbildningsförbund. Medel beräknas för ytterligare två fristående konsulentbefattningar inom länsbildningsförbunden.

Den föreslagna konstruktionen av bidrag till föreläsningar och kurser innebär, att följande anslag eller anslagsposter sammanslås till en bidragspost: bidrag till föreläsningsförbundens föreläsningsverksamhet, bidrag till studieförbundens föreläsningsverksamhet, bidrag till folkbildningsförbundens kursverksamhet, resekostnadsersättning åt föreläsare, bidrag till Svenska fiskarens studieförbund för bildningsverksamhet bland fiskare, bidrag till kursverksamhet bland samerna samt bidrag till folkbildningsorganisationerna för anordnande av allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet. Anslagsposten till bidrag till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet överföres till fjärde huvudtiteln (jämför prop. 1963: 1, bil. 6, p. 165).

Vidkommande bidraget till konsulentverksamheten inom folkbildningsförbunden har *departementschefen* anfört följande.

Bidrag till konsulentverksamhet inom folkbildningsförbunden utgår för närvarande med 88 000 kr. att fördelas med högst hälften av avlöningskostnaderna för minst elva konsulenter. Till instruktörer inom ungdoms- och nykterhetsorganisationer utgår bidrag med belopp motsvarande tre fjärdedelar av instruktörens årslön, dock högst 12 000 kr. Enligt min mening bör sistnämnda konstruktion gälla som grund för *beräkningen* av anslagsbehovet för konsulentverksam-

heten inom länsbildningsförbunden. Det på nyss angivna sätt beräknade bidragsbeloppet för konsulentverksamhet jämte beloppet för egentliga administrationskostnader skall fördelas av skolöverstyrelsen till de olika länsbildningsförbunden med beaktande av kvaliteten av dessas arbete, omfattningen av detta osv.

Utskottet ansluter sig till departementschefens uppfattning om föreläsnings- och kursverksamhetens viktiga roll i det moderna samhället och tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag om godkännande av de av departementschefen förordade grunderna för statens bidrag till denna verksamhet. En enhetlig bidragsgivning till verksamhetens olika former samt skapandet av förutsättningar för en kvalitetsmässig upprustning på detta område och möjligheter att tillämpa moderna föreläsningsformer hälsar utskottet med tillfredsställelse.

I motionerna I: 583 och II: 717 samt I: 585 och II: 719 har bl. a. föreslagits en mera omfattande statsbidragsgivning till konsulentverksamheten inom länsbildningsförbunden än vad departementschefen förordat. Utskottet finner det vara naturligt, att samma bidragskonstruktion lägges till grund för beräkningen av anslagsbehovet för bildningskonsulenter som för instruktörerna inom ungdoms- och nykterhetsorganisationerna. Beträffande bildningskonsulenter avses skolöverstyrelsen dessutom få vissa möjligheter att jämka bidragsbeloppen de olika länsbildningsförbunden emellan. Utskottet finner därför icke skäl tillstyrka bifall till motionerna I: 583 och II: 717 samt I: 585 och II: 719, såvitt nu är i fråga.

Utskottet, som icke har något att erinra mot vad departementschefen i övrigt anfört och förordat, hemställer under återopande av vad sålunda anförts,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 583 och II: 717, såvitt nu är i fråga,

a) godkänna av departementschefen förordade grunder för bidrag till kostnaderna för föreläsnings- och kursverksamhet inom det fria och frivilliga bildningsarbetet;

b) till *Bidrag till föreläsnings- och kursverksamhet m. m.* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 2 100 000 kr.;

II. att motionerna I: 585 och II: 719, såvitt nu är i fråga, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

4:o) **Studiecirkilverksamheten.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 36 (avsnitt V, s. 40—65) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade grunder för det statliga stödet till studiecirkilverksamheten, dels ock till *Bidrag till studiecirkilverksamheten* för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 16 300 000 kr.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Tage Johansson m. fl.* (I: 582) och den andra inom andra kammaren av herr

Gustafsson i Uddevalla *m. fl.* (II: 714), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte uttala, att den i propositionen angivna målsättningen — en stegvis höjning av bidraget till studiecirkelverksamhet till 75 procent av bidragsgrundande kostnader — i sin helhet bör vara genomförd senast under budgetåret 1965/66;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Hilding* och *Nyman* (I: 583) och den andra inom andra kammaren av herr *Keijer m. fl.* (II: 717), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta 1) att studietidens omfattning i ungdomscirkel skall för att berättiga till statsbidrag vara minst 15 studietimmar under minst 7 studieveckor i stället för minst 20 respektive minst 10, som regeringen föreslår, 2) att statsbidrag till ungdomscirklar skall utgå med 75 % av de med studieverksamheten i dessa cirklar förenade kostnaderna i stället för med 50 % av dessa kostnader som regeringen föreslår och för detta ändamål anslå ytterligare 1 miljon kr. utöver regeringens förslag samt således till Bidrag till studiecirkelverksamheten för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 17 300 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nyman m. fl.* (I: 584) och den andra inom andra kammaren av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.* (II: 716), i vilka hemställts att riksdagen i samband med behandlingen av förevarande proposition måtte besluta att statsbidrag till universitetscirklar skall utgå med 75 % av kostnaderna för lärararvode och studiemateriel respektive för lärares resor i stället för med 50 % av dessa kostnader som regeringen föreslår;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Wirmark m. fl.* (I: 586) och den andra inom andra kammaren av fru *Lindskog m. fl.* (II: 718), i vilka hemställts att riksdagen måtte uttala, att grunderna för statsbidrag till ungdomscirklar allttjämt skall utgöra 75 % av de bidragsgrundande kostnaderna under en övergångstid intill dess statsbidraget till övriga studiecirklar uppnått nyssnämnda procenttal;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ernst Olsson m. fl.* (I: 585) och den andra inom andra kammaren av herr *Mattsson m. fl.* (II: 719), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen vid sin behandling av förevarande proposition måtte

1) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

a) att statsbidrag till ungdomscirklar under budgetåret 1963/64 må utgå med 75 % av kostnaderna för handledare och studiemateriel,

b) att statsbidrag till allmän studiecirkel under budgetåret 1963/64 må utgå med 60 % av kostnaderna för handledare och studiemateriel,

c) att hyreskostnad för projektorer, bandinspelningsapparater och jämförbara hjälpmedel fr. o. m. budgetåret 1963/64 må inräknas i bidragsunderlaget för studiemateriel,

d) att kostnader för handledares resor, till den del de medför att angivet arvodesmaximum 22 kr. per studietimme överskrides, må vara statsbidragsberättigade i sin helhet, dock med högst 15 kr. per studietimme och i övrigt enligt allmänna resereglementet B,

e) att rese- och traktamentskostnader vid expertbesök i studiecirkel och för lärare i universitetscirkel till den del de medför att gällande arvodesmaximum överskrides må vara statsbidragsberättigade i sin helhet, dock högst med 75 kr. per sammankomst och enligt allmänna resereglementet B,

f) att förslag om att bidrag till studiecirkels kostnader för handledare och materiel fr. o. m. budgetåret 1964/65 må utgå med 75 % upptages i nästkommande förslag till riksstat samt

2) till Bidrag till studiecirkelverksamheten för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 20 800 000 kr.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 582, I: 583, II: 716, II: 718 och II: 719.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 1 404 000 kr. till 16 300 000 kr.

I fråga om studiecirkelverksamheten föreslås en uppräknig av maximibidraget per studietimme från för närvarande 7: 50 till 15 kr., varav högst 11 kr. för ledararvode. Med en nu föreslagen bidragsandel på 50 % av bidragsgrundande kostnader kan maximalt hälften av en cirkelkostnad av 30 kr. per timme för ledararvode och materiel finansieras genom statsbidrag. Förslaget är en första etapp i en under de närmaste åren stegvis ytterligare förbättrad bidragsgivning med målet att bidragsprocenten skall höjas till 75 % av de bidragsgrundande kostnaderna.

Beträffande ungdomscirklarna har *departementschefen* i detta sammanhang anfört följande.

Med den föreslagna bidragskonstruktionen fullt utbyggd skulle bidrag till vad som för närvarande benämnes allmän studiecirkel utgå med samma procenttal som det som nu gäller för bidrag till ungdomscirkel. De särskilda bestämmelserna för ungdomscirklar bör därför, om denna konstruktion genomföres, kunna slopas och betydande administrativa och redovisningsmässiga förenklingar uppnås utan att ungdomscirklarnas ekonomiska villkor försämrats. De lägre procenttal, enligt vilka bidrag till denna kategori av studiecirklar skulle komma att beräknas under de närmaste åren, torde i stort sett uppvägas av att spärren för högsta möjliga bidrag per studietimme höjs från nuvarande 11 till 15 kr.

I statsbidragsberättigad studiecirkel bör studietidens omfattning även i fortsättningen vara minst 20 studietimmar under minst 10 studieveckor, med rätt för skolöverstyrelsen att medge undantag i särskilda fall. Enligt departementschefens mening föreligger nämligen viss risk, att en kortare studietid så småningom kan bli normerande även för studiecirklar, för vilka en längre studietid skulle vara önskvärd.

Liksom för närvarande bör statsbidrag utgå till kostnader för inköp eller hyra av grundböcker, studieplaner, brevkurser, notmateriel, grammofonskivor, film, bildband, band för inspelningsapparater, planscher, kartor, grafiska framställningar och därmed jämförbart materiel. I bidragsberättigande kostnader bör däremot inte medräknas inköp eller lån av apparater och förbrukningsmateriel såsom musikinstrument, projektorer och grammofoner eller penslar, pennor, färger och liknande. Inte heller bör statsbidrag utgå till uppslagsverk och mer omfattande referenslitteratur, som kan tillhandahållas av biblioteken.

Det nuvarande bidraget till studiecirkelföreläsningar föreslås bli ersatt av bidrag till expertbesök. Bidraget avses utgå med högst 75 % av kostnader för den medverkande expertens arvode, resor och traktamenten, dock högst med 30 kr. per studietimme. För att förhindra att en studiecirkel får karaktären av en föreläsningsserie bör bidrag utgå för högst två studietimmar vid en och samma cirkelsammankomst och för högst två sammankomster under en cirkels arbete.

Bidraget till universitetscirkelar skall i fortsättningen utgå ur samma anslag som till studiecirkelverksamheten i övrigt. För budgetåret 1963/64 föreslås bidraget utgå med 50 % av kostnader för lärararvode och studiemateriel, dock högst med 75 kr. per studietimme, varav högst 60 kr. per studietimme till lärararvode. Till universitetscirkelar skall dessutom utgå bidrag med 50 % av kostnader för lärares resor och traktamenten enligt rese- och traktamentsklass B. Som en målsättning även beträffande det statliga stödet till universitetscirkelar skall gälla, att bidraget under de närmaste åren höjes till 75 % av de nyssnämnda bidragsgrundande kostnaderna.

Utskottet. Med de av departementschefen förordade ändrade grunderna för bidragsgivningen till studiecirkelverksamheten synes statens stöd till denna verksamhet komma att avsevärt förbättras. Liksom för närvarande skall bidraget beräknas på grundval av redovisade kostnader för verksamheten. Utskottet biträder förslaget i förhoppning om att en sådan bidragskonstruktion bättre än schablonbidrag skall stimulera till kvalitetsfrämjande åtgärder, även om dessa visar sig vara kostnadskrävande. Det är enligt utskottets mening av stor vikt att kvalitetskravet kan upprätthållas. Genom att statens bidrag avses skola öka ytterligare, torde allt bättre möjligheter härtill komma att skapas.

Enligt departementschefens uttalande skall målsättningen för nyssnämnda ökning vara att den sker stegvis under de närmaste åren från 50 till 75 % av de bidragsgrundande kostnaderna. Utskottet, som förutsätter att med de närmaste åren avses en tidrymd av ca tre år, finner en sådan tidsgräns vara tillfredsställande och anser sig icke, som i motionerna I: 582 och II: 714 samt I: 585 och II: 719 påyrkats, böra uttala, att höjningen skall vara genomförd senast under budgetåret 1965/66 respektive 1964/65.

Icke heller vill utskottet tillstyrka förslaget i sistnämnda motioner, att statsbidraget till allmänna cirkelar budgetåret 1963/64 skall utgå med 60 % av kostnaderna till handledare och materiel.

För ungdomscirklarnas del innebär vad departementschefen förordat en höjning av maximibidraget från 11 till 15 kr. per studietimme, ehuru procenttalet för deras del tillfälligt sänkts från 75 till 50 %. Med hänsyn till att maximibidraget höjts och att procenttalet de närmaste åren stegvis kommer att höjas finner utskottet icke anledning till införande av särbestämmelser för bidraget till dessa cirklar, såsom i motionerna I: 583 och II: 717, I: 586 och II: 718 samt I: 585 och II: 719 föreslagits.

Kostnader för handledares resor liksom inköp och lån av projektorer, bandinspelningsapparater och jämförliga hjälpmedel hör enligt departementschefens förslag icke till bidragsberättigande kostnader, och bidraget till expertbesök är maximerat till 30 kr. per studietimme. Utskottet biträder nämnda förslag i dessa delar och avstyrker bifall till motionerna I: 585 och II: 719, såvitt nu är i fråga.

Utskottet ansluter sig också på av departementschefen anförda grunder till förslaget om studietidens längd och finner icke anledning föreligga till en generell sänkning av minimiantalet studietimmar i ungdomscirklar såsom i motionerna I: 583 och II: 717 påyrkats. Om så kan anses befogat med hänsyn till ämnets karaktär och studiernas syfte, avses skolöverstyrelsen för övrigt få befogenhet medge undantag från gällande bestämmelser.

Även för universitetscirklar förutsättes statsbidraget öka stegvis under de närmaste åren från 50 till 75 % av bidragsgrundande kostnader. Det maximala bidraget till handledararvode föreslås höjt från 35 till 60 kr. per studietimme och bidraget till handledarens resor och traktamenten föreslås utgå med 50 % av kostnaderna. Utskottet är icke berett tillstyrka ytterligare förbättring av bidraget till universitetscirklarna och avstyrker därför bifall till motionerna I: 584 och II: 716 samt I: 585 och II: 719, i vad de avser sådana cirklar.

Vad departementschefen i övrigt framhållit och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 583 och II: 717 samt I: 585 och II: 719, i vad de avser ungdomscirklar, ävensom motionerna I: 586 och II: 718 icke må av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 585 och II: 719, i vad de avser statsbidrag till allmän studiecirkel för budgetåret 1963/64, icke må av riksdagen bifallas;

III. att motionerna I: 585 och II: 719, i vad de avser handledarnas resor, icke må av riksdagen bifallas;

IV. att motionerna I: 585 och II: 719, i vad de avser rese- och traktamentskostnader vid expertbesök i studiecirkel och för lärare i universitetscirkel, icke må av riksdagen bifallas;

V. att motionerna I: 585 och II: 719, i vad de avser hyreskostnad för projektorer m. m., icke må av riksdagen bifallas;

VI. att motionerna I: 584 och II: 716 icke må av riksdagen bifallas;

VII. att motionerna I: 583 och II: 717, i vad de avser studietidens omfattning i ungdomscirkel, icke må av riksdagen bifallas;

VIII. att riksdagen må godkänna av departementschefen förordade grunder för det statliga stödet till studiecirkelverksamheten;

IX. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 583 och II: 717 samt I: 585 och II: 719, samtliga motioner såvitt de avser medelansvisningen, till *Bidrag till studiecirkelverksamheten* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 16 300 000 kr.;

X. att motionerna I: 582 och II: 714, i vad de avser målsättningen för det statliga stödet, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

XI. att motionerna I: 585 och II: 719, i vad de avser kostnaderna för handledare och materiel fr. o. m. budgetåret 1964/65, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

5:o) **Studieförbund.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 36 (avsnitt VI, s. 66—77) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna riktlinjer utfärda bestämmelser och övriga föreskrifter rörande bidrag m. m. till studieförbund, dels ock till *Bidrag till studieförbund* för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 4 500 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Tage Johansson m. fl.* (I: 582) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustafsson i Uddevalla m. fl.* (II: 714), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte uttala, att bidrag till studieförbundens pedagogiska verksamhet skall utgå med 1 500 000 kr. för budgetåret 1963/64 och att under de två följande budgetåren en successiv förhöjning av bidraget äger rum så att det senast budgetåret 1965/66 uppnår en nivå som motsvarar vad 1960 års folkbildningsutredning föreslagit för bidraget i fråga;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrarna *Hilding* och *Nyman* (I: 583) och den andra inom andra kammaren av herr *Keijer m. fl.* (II: 717), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen i samband med behandlingen av förevarande proposition måtte 1) besluta att studieförbundens kostnader för studieverksamheten skall vara den enda grunden för beräkningen av statsbidrag till studieförbundens egentliga organisationskostnader och att den olika geografiska spridning, som verksamheten inom de olika

studieförbunden kan ha, således icke skall tillmätas någon betydelse i detta sammanhang, 2) besluta att anslå 4 000 000 kr. för nästa budgetår till studieförbundens egentliga organisationskostnader, dvs. 1 000 000 kr. mer än vad regeringen föreslår, 3) besluta att anslå 2 000 000 kr. för nästa budgetår till studieförbundens pedagogiska verksamhet, dvs. 500 000 kr. mer än vad regeringen föreslår, 4) i anledning av förslagen under 2) och 3) ovan till Bidrag till studieförbund för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett i jämförelse med regeringens förslag med 1 500 000 kr. förhöjt anslag av 6 000 000 kr.;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ernst Olsson m. fl.* (I: 585) och den andra inom andra kammaren av herr *Mattsson m. fl.* (II: 719), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen vid sin behandling av propositionen nr 36 måtte 1) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, a) att bidraget till studieförbundens pedagogiska verksamhet för budgetåret 1963/64 må beräknas till ett belopp som motsvarar en krona per statsbidragsberättigad studietimme, b) att bidraget till studieförbundens organisations- och administrationskostnader för budgetåret 1963/64 må beräknas så, att det motsvarar 40 % av de godkända kostnaderna, c) att vid upprättande av förslag till berörda riksstater måtte iakttagas dels att bidrag till studieförbundens pedagogiska verksamhet för budgetåret 1964/65 må beräknas till belopp som motsvarar en krona femtio öre per statsbidragsberättigad studietimme och för budgetåret 1965/66 till belopp som motsvarar två kronor per statsbidragsberättigad studietimme, dels att bidrag till studieförbundens organisation för budgetåret 1964/65 må utgå med 50 % av de godkända kostnaderna, dels att för budgetåret 1965/66 måtte prövas att låta det berörda anslaget utgå som förslagsanslag, 2) till Bidrag till studieförbund för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 5 700 000 kr.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 582, I: 583 och II: 719.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att ett särskilt bidrag förordas till studieförbundens pedagogiska verksamhet. För detta ändamål beräknas för närvarande ca 700 000 kr. bli disponerade av bidraget till administrationskostnader. För nästa budgetår föreslås en anslagshöjning för studieförbundens pedagogiska verksamhet med 800 000 kr. Även här förutsättes det statliga stödet komma att under de närmaste åren stegvis kraftigt förstärkas. För nästa budgetår föreslås — utöver 1 500 000 kr. till den pedagogiska verksamheten — 3 000 000 kr. utgå till studieförbundens organisationskostnader, vilket innebär en uppräknings för detta ändamål med ca 750 000 kr.

Departementschefen har i detta sammanhang anfört bl. a. följande.

Principen för bidrag till studieförbundens *egentliga organisationskostnader* bör också i fortsättningen vara att bidrag skall kunna utgå med högst hälften

av redovisade kostnader. Detta bör emellertid enligt min mening inte tolkas så, att statens stöd nödvändigtvis vid varje tillfälle skall täcka hälften av dessa kostnader. Omfattningen av statsbidraget och dess fördelning på de båda av mig föreslagna ändamålen bör i stället avgöras av riksdagen från tid till annan med hänsyn till de aktuella behov som redovisas och de uppgifter staten i första hand anser sig böra stödja och stimulera. För den närmaste treårsperioden anser jag sålunda att stödet främst bör inriktas på en upprustning av den pedagogiska verksamheten. Med hänsyn till de kostnadsökningar, som inträtt sedan folkbildningsutredningen avlämnade sitt betänkande, förordar jag att till studieförbundens egentliga organisationskostnader för budgetåret 1963/64 beräknas ett belopp av 3 000 000 kr. Härtill skall då läggas medel för bidrag till pedagogiska åtgärder.

Det egentliga organisationsbidraget bör enligt min mening fördelas dels med hänsyn till studieförbundens kostnader för studieverksamheten, dels också med hänsyn till den bidragsberättigade studiecirkelverksamhetens geografiska spridning. Jag anser det nämligen viktigt att alla medborgare, oavsett var någonstans de är bosatta, så långt möjligt skall ha tillfälle att delta i folkbildningsorganisationernas verksamhet. Eftersom kostnaderna för att organisera verksamheten — per enhet räknat — är högre i glesbygd än vad den är i tätort, anser jag det befogat, att ett relativt sett högre bidrag utgår till de studieförbund, som medvetet strävar efter att ge verksamheten största möjliga geografiska utbredning och inte nöjer sig med en aktivitet i städer och utpräglade tätortsområden, där de ekonomiska betingelserna i detta avseende kan anses särskilt gynnsamma.

Utskottet. Vad departementschefen förordat rörande statens bidrag till studieförbundens egentliga organisationskostnader och deras pedagogiska verksamhet kan utskottet helt biträda. Utskottet har särskilt uppmärksammat, att relativt sett större bidrag skall utgå till studieförbund, som medvetet strävar efter största möjliga geografiska utbredning för sin verksamhet, och ger sin fulla anslutning till denna tanke. Därav följer, att utskottet avstyrker bifall till yrkandet i motionerna I: 583 och II: 717 att endast studieförbundens kostnader för studieverksamheten skall vara grund för statsbidragsberäkningen.

Vad beträffar storleken av anslaget till de egentliga organisationskostnaderna är utskottet icke berett tillstyrka någon ökning utöver den av departementschefen förordade höjningen med 750 000 kr. till 3 000 000 kr. och avstyrker alltså förslaget i motionerna I: 583 och II: 717 om höjning med ytterligare 1 000 000 kr. samt förslaget i motionerna I: 585 och II: 719 att bidraget under budgetåret 1963/64 skall utgå med 40 % av de godkända kostnaderna. Utskottet, som delar departementschefens uppfattning därom att stödet till studieförbunden för den närmaste treårsperioden främst bör inriktas på den pedagogiska verksamheten, avstyrker också bifall till de yrkanden i motionerna I: 585 och II: 719, som avser bidraget till organisationskostnaderna för 1964/65 och följande år.

Beträffande bidraget till den pedagogiska verksamheten, för vilket nästa budgetår beräknats 1 500 000 kr., avses detta komma att bli föremål för en kraftig uppräkning, varvid ökningen skall ske successivt under de närmaste åren. Utskottet förutsätter liksom beträffande bidraget till studiecirkelverksamheten, att

med de närmaste åren avses ca tre år, och ansluter sig till vad departementschefen förordat. Vad i motionerna I: 582 och II: 714, I: 583 och II: 717 samt I: 585 och II: 719 yrkats rörande bidraget till den pedagogiska verksamheten är utskottet således icke berett att tillstyrka.

Vad departementschefen i övrigt förordat har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 583 och II: 717, i vad de avser grunderna för bidraget till studieförbundens organisationskostnader, icke må av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 585 och II: 719, i vad de avser grunderna för bidraget till studieförbundens organisationskostnader, icke må av riksdagen bifallas;

III. att motionerna I: 585 och II: 719, i vad de avser bidraget till studieförbundens pedagogiska verksamhet för budgetåret 1963/64, icke må av riksdagen bifallas;

IV. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna riktlinjer utfärda bestämmelser och övriga föreskrifter rörande bidrag m. m. till studieförbund;

V. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 582 och II: 714, I: 583 och II: 717 samt I: 585 och II: 719, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till studieförbund* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 4 500 000 kr.;

VI. att motionerna I: 582 och II: 714, i vad de avser bidrag till den pedagogiska verksamheten efter budgetåret 1963/64, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VII. att motionerna I: 585 och II: 719, i vad de avser bidragen efter budgetåret 1963/64, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

6:o) **Speciella folkbildningsåtgärder.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 36 (avsnitt VII, s. 78—84) föreslagit riksdagen att till *Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder* för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 102 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ernst Olsson m. fl.* (I: 585) och den andra inom andra kammaren av herr *Muttsson m. fl.* (II: 719), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte 1) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att forskning

och pedagogiskt utvecklingsarbete inom det frivilliga bildningsarbetet må bedrivas i enlighet med i motionerna angivna riktlinjer samt 2) till Forskning och pedagogiskt utvecklingsarbete inom det frivilliga bildningsarbetet för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

Beträffande motiveringen för det motionsvis framställda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 719.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att av de nuvarande tio anslagsposterna under denna rubrik bidrag till folkbildningsorganisationerna för anordnande av allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet, bidrag till Svenska fiskarens studieförbund för bildningsverksamhet bland fiskare samt bidrag till kursverksamhet bland samerna i fortsättningen skall utgå ur anslaget till föreläsnings- och kursverksamhet, bidraget till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse för bildningsverksamhet bland sjömän skall anses vara ersatt genom höjning av bidraget till Svenska sjömansbiblioteket och därför utgå, bidraget till ABF för bildningsverksamhet bland sjömän utgå och hänsyn till denna verksamhet i stället tagas vid fördelningen av bidraget till studieförbundens organisationskostnader samt bidraget för anordnande av universitetscirklar överförs till studiecirkelbidraget. Av de återstående fyra anslagsposterna föreslås bidragen till utgivande av tidskrifter och till Musikfrämjandet utgå med oförändrade belopp, bidraget till kurs- och konferensverksamhet höjas med 15 500 kr., varvid Geijersamfundets akademiska sommarkurs skall kunna erhålla bidrag ur denna anslagspost, och stödet till försöksverksamhet och undersökningar inom folkbildningsarbetet höjas med 10 000 kr. till 20 000 kr. Beträffande sistnämnda anslagspost har *departementschefen* anfört följande.

1960 års folkbildningsutredning har föreslagit, att stödet till försöksverksamhet och undersökningar inom folkbildningsarbetet höjs från nuvarande 10 000 kr. till 150 000 kr. Så gott som samtliga remissinstanser har livligt tillstyrkt utredningens förslag på denna punkt. I princip delar jag utredningens uppfattning att medel bör ställas till förfogande för försöksverksamhet och undersökningar inom folkbildningsarbetet och vuxenundervisningen. Jag anser emellertid att dessa medel bör utgå på annat sätt än i form av ett särskilt bidrag. I inte o betydlig utsträckning medger redan de bidragsbestämmelser, som jag i det föregående förordat, möjligheter till försök och experiment inom verksamheten. Bidragsgrunderna för anslaget till föreläsningar och kurser har givits en så smidig och från detaljbestämmelser fri utformning, att de ger verksamheten stora möjligheter att pröva nya grepp och verksamhetsformer, och genom den väsentliga höjning av bidraget till studieförbundens pedagogiska verksamhet, som jag föreslagit, får studieförbunden rika tillfällen till pedagogiska försök och experiment inom studiecirkelverksamheten. I fråga om forskning bör enligt min mening folkbildningsarbetet i konkurrens med andra forskningsbehov ansöka om bidrag från statens råd för samhällsforskning.

Utskottet. I motionerna I: 585 och II: 719 har föreslagits, att till forskning och pedagogiskt utvecklingsarbete skall anvisas 150 000 kr. Utskottet är ense med *departementschefen* därom att med de föreslagna nya bidragsbestämmelser-

na för föreläsningar och kurser samt höjningen av bidraget till studieförbundens pedagogiska verksamhet försök och experiment av pedagogisk art bör kunna möjliggöras utan ett särskilt bidrag. För forskning bör, såsom departementschefen anfört, bidrag sökas från statens råd för samhällsforskning. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna I: 585 och II: 719, såvitt nu är i fråga.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet, som intet har att erinra mot vad departementschefen i övrigt förordat,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 585 och II: 719, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 102 000 kr.

7:o) **Folkbildningsarbetets förhållande till övrigt bildningsarbete m. m.**

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 36 (avsnitt VIII, s. 85—91) föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat meddela närmare bestämmelser angående medverkan i folkbildningsarbetet av folkhögskolans lärare.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kamraren av herr *Blidfors m. fl.* väckt motion (II: 713), i vilken hemställts att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa dels om omedelbart föranstaltande om en skyndsam utredning om hur samarbetet mellan universiteten och folkbildningsarbetet bör vara organiserat, dels om föreskrift att från 1 juli 1963 och intill dess efter en dylik utredning nya bestämmelser kommer att utfärdas varje universitet skall vara representerat i sitt läns bildningsförbund.

Beträffande motiveringen till yrkandena torde få hänvisas till motionen.

Departementschefen har i förevarande avsnitt anfört vissa synpunkter på det fria och frivilliga bildningsarbetets förhållande till skolan, folkhögskolan, universitet och högskolor, biblioteksverksamheten samt radio och TV.

Beträffande skolan har departementschefen bl. a. förklarat sin avsikt vara att låta klarlägga möjligheterna att infoga ämnet Vuxenundervisning och folkbildningsarbete i lärarutbildningen vid seminarier och lärarhögskolor.

Departementschefen förordar vidkommande folkhögskolan, att lärare vid folkhögskola efter skolöverstyrelsens prövning skall äga fullgöra en större eller mindre del av sin tjänstgöringsskyldighet som konsulent i länsbildningsförbund eller inom distriktsorganisation av studieförbund. Sådant medgivande bör tills vidare kunna omfatta högst tio tjänster. Vidare förordas, att det nu fastställda maximala antalet veckotimmar som får utnyttjas av rektorer och ämneslärare vid folkhögskolor som ledare i studiecirkel skall få överskridas efter medgivande av skolöverstyrelsen.

Vad gäller universiteten och folkbildningsarbetet förklarar sig departementschefen ha för avsikt att låta utreda frågan om kontakt och samarbete ytterligare.

Utskottet. Mot vad departementschefen förordat rörande folkhögskolorna och folkbildningsarbetet har utskottet icke något att erinra.

I motionen II: 713 har hemställts om en skyndsam utredning beträffande samarbetet mellan universiteten och folkbildningsarbetet. Detta mycket betydelsefulla spörsmål har departementschefen i propositionen förklarat sig ha för avsikt att låta utreda. Utskottet förutsätter att utredningen kommer att igångsättas, så snart detta befinner lämpligt i förhållande till annat utredningsarbete rörande universiteten, och finner icke anledning biträda motionsyrkandet i denna del. I avvaktan på det resultat, utredningen kan framlägga, anser sig utskottet icke heller böra tillstyrka motionsyrkandet om föreskrifter rörande universitetens representation i vissa länsbildningsförbund.

I anslutning till vad departementschefen anfört rörande skolan och bildningsverksamheten vill utskottet framhålla, att enligt utskottets mening även frågan om samverkan mellan länskolnämnderna och bildningsorganisationerna samt om formerna för en sådan samverkan kan förtjäna att närmare undersökas.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat meddela närmare bestämmelser angående medverkan i folkbildningsarbetet av folkhögskolans lärare;

II. att motionen II: 713 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 april 1963

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÅNG

Närvarande: se under utlåtandet nr 78; dock att herr Nilsson i Göingegården deltagit i stället för fröken Karlsson.

Reservationer

1) vid *punkten 3* (Föreläsningar och kurser) av herrar *Ivar Johansson, Thorsten Larsson, Svensson* i Stenkyrka och *Larsson* i Hedenäset, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 585 och II: 719, i vad de avser bildningskonsulenternas lönegradsplacering, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »I motionerna» och slutar med »i fråga», bort ha följande lydelse:

»Vid bedömandet av grunderna för statsbidraget till bildningskonsulenternas lön bör beaktas den i propositionen förordade sammanslagningen på länsplanet av föreläsningsförbund och folkbildningsförbund till ett organ, benämnt länsbildningsförbund. En bättre organisatorisk grundval torde härigenom skapas för de regionala folkbildningsinsatserna, och det kan antas att de till länsbildningsförbunden knutna bildningskonsulenter kommer att inta en ledande ställning i länens folkbildningsverksamhet. Enligt propositionen skall befattning som bildningskonsulent kunna upprätthållas antingen såsom hittills i vissa fall av folkhögskollärare på deltid, varvid förutsattes att denne får inräkna konsulentverksamheten i undervisningsskyldigheten, eller av annan person, till vars lön statsbidrag utgår med tre fjärdedelar av kostnaderna, dock högst 12 000 kr. Enligt utskottets mening är det önskvärt att bildningskonsulenter, om ej formellt så dock reellt, har samma kvalifikationer för sin uppgift som folkhögskollärarna. Åtminstone på längre sikt torde därjämte uppgiften som bildningskonsulent böra ses som en heltidsbefattning. Den skillnad i lönesättning för de båda konsulentkategorierna som återspeglas i de ovannämnda bidragsbestämmelserna framstår därför som mindre tillfredsställande. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet bifall till yrkandet i motionerna I: 585 och II: 719 om prövning och förslag rörande samma lönegradsplacering för bildningskonsulenter som för folkhögskollärare.»

dels ock utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 585 och II: 719, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om prövning och förslag rörande sådan lönegradsplacering av tjänsterna som bildningskonsulenter som gäller för tjänst som folkhögskollärare.»

2) vid *punkten 4* (Studiecirkelverksamheten)

a) av herrar *Ivar Johansson, Thorsten Larsson, Svensson* i Stenkyrka, *Larsson* i Hedenäset och *Nelander*, vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande, som på s. 7 börjar med »Icke heller» och på s. 8 slutar med »II: 719 föreslagits», bort ersättas med text av följande lydelse:

»De föreslagna förbättringarna i fråga om beräkning av bidragsunderlaget kommer endast ett mindre antal av studiecirkelarna till del, och övriga cirklar kan vid oförändrad procentsats få vidkännas försämringar i vissa avseenden. Dessa skäl talar för att procentsatsen redan nästkommande budgetår höjes i viss utsträckning. Utskottet tillstyrker därför yrkandet i motionerna I: 585 och II: 719 att bidraget under budgetåret 1963/64 skall utgå med 60 % av de bidragsberättigade kostnaderna, vilket torde innebära ett ökat anslagsbehov av 2 600 000 kr.

För ungdomscirkelarnas del skulle ett bifall till förslaget i propositionen medföra att statsbidraget sänktes från nuvarande 75 till 50 % av de statsbidragsberättigade kostnaderna. Med hänsyn till det speciella värde folkbildningsverk-

samheten bland de berörda åldersgrupperna har bör enligt utskottets mening någon sådan försämring icke komma i fråga. Inga tvingande omständigheter att nu avveckla den speciella procentsatsen för bidraget till ungdomscirklar föreligger. Denna procentsats bör bibehållas vid oförändrad nivå och sloandet av begreppet ungdomscirklar i statsbidragshänseende således anstå till dess bidraget till de allmänna studiecirkelarna utgår med 75 % av bidragsunderlaget. Utskottet tillstyrker sålunda bifall till yrkandet i motionerna I: 585 och II: 719 att statsbidrag till ungdomscirklar skall utgå med 75 % av de bidragsberättigade kostnaderna, beräknade på sätt som anges i propositionen. Kostnaderna härför beräknar utskottet för budgetåret 1963/64 till 1 600 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.»

dels ock att utskottets hemställan under I., II., VIII. och IX. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 585 och II: 719 ävensom i anledning av motionerna I: 583 och II: 717 samt I: 586 och II: 718, förstnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att statsbidrag till ungdomscirklar under budgetåret 1963/64 må utgå med 75 % av kostnaderna för handledare och studiemateriel;

II. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 585 och II: 719, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att statsbidrag till allmän studiecirkel under budgetåret 1963/64 må utgå med 60 % av kostnaderna för handledare och studiemateriel;

VIII. att riksdagen må godkänna av utskottet förordade grunder för det statliga stödet till studiecirkelverksamheten;

IX. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 585 och II: 719 samt I: 583 och II: 717, samtliga motioner såvitt de avser medelsanvisningen, till *Bidrag till studiecirkelverksamheten* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 20 500 000 kr.»

b) av fröken *Olsson*.